

Kad pašvaldību reforma kļūst realitāte

Autors: Kristīne Valdniece, "LV" pašvaldību lietu redaktore

Datums: [19.04.2001](#)

Izdevums: [Latvijas Vēstnesis](#)

Rubrika: [Valdībā](#)

Vakar īpašu uzdevumu ministrs valsts reformu lietās [Jānis KRŪMIŅŠ](#)

informēja par iespējamo administratīvi teritoriālo iedalījumu

Trešdien, 18.aprīlī, īpašu uzdevumu ministrs valsts reformu lietās Jānis Krūmiņš rīkoja preses konferenci, kurā informēja par 17.aprīlī Ministru kabinetā (MK) izskatītajiem administratīvi teritoriālā iedalījuma projektiem. MK pieņēma informāciju zināšanai, bet uzdeva īpašu uzdevumu ministram līdz 12. maijam apzināt sabiedrisko institūciju un pašvaldību viedokli par projektos paustajām idejām. Viens no administratīvi teritoriālā iedalījuma projektiem paredz izveidot 102 vietējās pašvaldības – novadus, pēc vienotiem kritērijiem apvienojot Latvijas 552 pašvaldības. Otrs projekts paredz reorganizēt 26 rajonu pašvaldības par vietējām pašvaldībām, kas kopā ar 7 republikas pilsētām veidos 33 novadus.

"Latvijas Vēstnesī" pēc īpašu uzdevumu ministram pakļautībā esošās Pašvaldību lietu pārvaldes (PLP) lūguma jau tuvākajā laikā tiks publicēti abu projektu saīsinātie varianti, lai sabiedrība varētu ar tiem iepazīties un izteikt argumentētu atbalstu vai noliegumu projektos paustajam, jo ministram apkopotā informācija par projekta apspriešanas rezultātiem un ministriju atzinumiem līdz 16.maijam jāiesniedz MK, kad projekti tiks izskatīti atkārtoti.

Preses konferencē viedokli par reformas nepieciešamību izteica arī reģionu pārstāvji – Līvānu novada domes priekšsēdētājs Visvaldis Gercāns, Kandavas novada domes priekšsēdētājs Dainis Rozenfelds, Talsu rajona padomes priekšsēdētājs Māris Ārbergs un Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētājs Andris Rāviņš. Par 26 rajonu izpētes projektos iegūto informāciju, kas veido pamatu MK iesniegtajam 102 pašvaldību projektam, runāja PLP direktora vietnieks Arvīds Pīlēģis, bet par 102 pašvaldību administratīvi teritoriālā iedalījuma izveidi, jaunu pašvaldību veidošanas kritērijiem un problēmām - SIA "Sigma Serviss" direktors Ēriks Zunda, kura vadībā projekts izstrādāts.

Ministrs J. Krūmiņš uzsvēra, ka administratīvi teritoriālā reforma (ATR) ir vispār nacionāls Latvijas attīstības jautājums, kurai nepieciešama politiska izšķiršanās jau šodien. Latvijas lauki ir nonākuši kritiskā situācijā, taču reformas jau ilgu laiku nav virzījušās uz priekšu. Kā piemēru situācijas raksturošanai ministrs minēja datus, kas raksturo šibrīža sliktu ekonomisko stāvokli vairākumā lauku pašvaldību. Piemēram, Alūksnes rajona Kalncempju pagastā ar 360 iedzīvotājiem nodokļu jeb pašu ieņēmumi ir 12,3 tūkstoši latu, bet administratīvie izdevumi - 11,2 tūkstoši un savstarpējie norēķini vēl 1 tūkstotis latu. Līdzīga situācija ir arī Balvu rajona Lazdulejas pagastā un Preiļu rajona Silajāņu pagastā, kur izdevumi ir daudz lielāki par pašu ieņēmumiem. Tas pierāda, ka mazais iedzīvotāju skaits un sliktā demogrāfiskā situācija pagastos nevar nodrošināt ne tikai pietiekami augstu ekonomisko un

politisko iedzīvotāju aktivitāti, bet arī pakalpojumu līmenis nav apmierinošs. Turklāt pašu ieņēmumu nepietiek pat administrācijas uzturēšanai un savstarpējo norēķinu nomaksai, nemaz nerunājot par pašvaldības attīstību.

26 rajonu administratīvo teritoriju izpētes laikā secināts, ka 262 pašvaldībās nav sociālās palīdzības dienesta, 86 procentiem pašvaldību nav teritorijas plānojuma, 447 pašvaldības saņem dotācijas no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda, bet PLP dati liecina, ka lielai daļai pašvaldību nav iespējams nodrošināt kaut vai likumīgus lēmumus, jo no 502 pēc vēlēšanām saņemtajiem dokumentiem 86 lēmumi bijuši nelikumīgi.

Ministrs atzīmēja, ka reforma nav īstenojama bez reformas atbalsta programmām, kas ir gan lauku ceļu attīstība, gan pašvaldību vienotās informācijas sistēmas izveide, gan skolu tīkla optimizācija un sociālo pakalpojumu nodrošināšana. Ministrs norādīja, ka jānošķir pagastu likvidēšana no reformas, jo reforma nenozīmē pagasta kā teritoriālas vienības likvidēšanu, ar ko bieži vien pašvaldību vadītāji biedē iedzīvotājus, baidoties zaudēt savu krēslu, ja reforma tiks veikta. Viņš uzsvēra, ka pakalpojumu centri pagastos iedzīvotājiem būs pieejami tāpat kā līdz šim, to skaits pat varētu palielināties, turklāt apkopotā statistika liecina, ka vidēji uz administratīvo centru pagasta iedzīvotājs dodas tikai reizi gadā. Arī arguments par pašvaldību darbinieku palikšanu bez darba neiztur kritiku, jo arī pakalpojumu sniegšanas centros būs nepieciešami darbinieki. To apstiprināja arī Kandavas novada domes priekšsēdētājs D. Rozenfelds, atzīstot, ka visi pašvaldībās strādājošie atraduši darbu pēc reformas vai nu paši, vai arī ar novada pašvaldības palīdzību.

A. Pīlēģis atzina, ka šībrīža administratīvi teritoriālais iedalījums - 473 pagasti, 65 rajonu pilsētas, 7 novadi un 7 republikas pilsētas - ir pārāk sadrumstalots, lai pašvaldības spētu attīstīties. Lielā daļā pašvaldību iedzīvotāju skaits ir ļoti mazs, bet proporcionāli iedzīvotāju skaitam netiek veiktas arī likumā noteiktās pašvaldību funkcijas, turklāt pašvaldībā ar dažiem simtiem iedzīvotāju izdevumi pašvaldības pārvaldes institūcijām ir pat vairāk nekā divreiz lielāki nekā pašvaldībā ar vairāk nekā 10 tūkstošiem iedzīvotāju. A. Pīlēģis atzīmēja, ka diskusija par labāko administratīvi teritoriālo iedalījumu ir atklāta.

Vaicāts par 33 vietējo pašvaldību modeļa trūkumiem, J. Krūmiņš atzina, ka atbalsta 102 pašvaldību modeli, jo 33 pašvaldību izpētes projekts nav balstīts uz izpētes projektiem, tā veidošanai nav izmantoti vienoti pašvaldību veidošanas kritēriji un metodika un nav ievērota teritoriju vēsturiskā attīstība, taču arī šis iedalījums varētu atrisināt pašvaldību attīstības problēmas un ir balstīts uz jau esošu infrastruktūru.

Ē. Zunda iepazīstināja ar jauno administratīvo teritoriju veidošanas kritērijiem 102 pašvaldību modeli, uzsverot, ka svarīgākais izpētes uzdevums ir izpildīts, proti, izveidoti nacionālie kritēriji jaunu administratīvo teritoriju veidošanai. Ē. Zunda piebilda, ka Latvijas izpētes projektā nav neapšaubāmu atbilžu uz visiem jautājumiem. Piemēram, var diskutēt par teritoriju veidošanu ap lielpilsētām, jo projekts piedāvā vairākas iespējas. Tāpat sabiedrības apspriešanai nodots jautājums par reformas termiņiem, kas paredz īstenot reformu līdz 2002. gadam un vēlēt jaunās pašvaldības reizē ar Saeimu. Otra iespēja paredz turēties pie šobrīd ATR likumā noteiktā termiņa reformas īstenošanai - 2005. gada. J. Krūmiņš piebilda, ka pretestībai reformas saīsinātajam termiņam jābūt argumentētai un, protams, pašvaldību

deputātiem iedzīvotāju uzticēto mandātu neviens nespēs atņemt, taču projekts piedāvā ne tikai iespēju ievēlēt jaunas pašvaldības ārkārtas vēlēšanās 2002.gadā, bet arī turpināt darbu apvienoto pašvaldību domei pēc līdzšinējās ATR likumā paredzētās kārtības līdz vēlēšanām 2005.gadā.

Viedokli par administratīvi teritoriālā iedalījuma modeļiem izteica arī uz preses konferenci uzaicinātie pašvaldību vadītāji. V. Gercāns izteica atbalstu 102 pašvaldību modelim, atzīstot: lai arī projektā nav apmierinoša risinājuma, tomēr izstrādātais pētījums ir nopietns pamats diskusijai. Viņš atzina, ka reforma būtu realizējama pēc iespējas ātrāk, jo līdzšinējā situācija Latvijas laukos liecina ne tikai par kompetentu cilvēku trūkumu, bet visas Latvijas sabiedrības attīstības iespējām, taču piebilda, ka reformas termiņš nebūtu saīsināms. M.Ārbergs piekrita Līvānu novada domes priekšsēdētājam, jo arī Talsu rajona pašvaldību vadītāji bija atzinīgi novērtējuši pētījumu, kas esot pirmais vērtīgais dokuments, pie kā strādāt tālāk. Atzinīgi novērtēti arī projektā definētie nacionālie kritēriji jaunu administratīvu teritoriju veidošanai, kaut arī par iedalījumu novados Talsu rajona priekšsēdētājs dzirdējis ne tikai pozitīvu viedokli, par ko noteikti tikšot ziņots arī J.Krūmiņam. A.Rāviņš atzina, ka reformai iztērēts pietiekami daudz līdzekļu, un ir kaut kas jādara, nevis jārunā, tāpēc 102 pašvaldību modelis ir labs sākums sarunām un diskusijai.

http://news.lv/Latvijas_Vestnesis/2001/04/19/kad-pasvaldibu-reforma-klust-reality